

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

---

1. Introductie

1.1 Inleiding

Deze Verklaring inzake de beleggingsbeginselen ("Verklaring") geeft een beknopte beschrijving van de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds. Het Bestuur stelt deze uitgangspunten vast.

Deze Verklaring wordt verstrekt indien een belanghebbende bij het Pensioenfonds daartoe verzoekt. De Verklaring is, als bijlage aan de Actuariële en bedrijfstechnische Nota (ABTN), vastgesteld op 17 december 2024 en kan separaat van de ABTN worden gewijzigd.

1.2 Doelstelling beleggingsbeleid

Het Bestuur van het Pensioenfonds is gehouden de activa van het fonds te beheren en op een solide wijze te beleggen. Hiertoe is het beleggingsbeleid opgesteld.

De doelstelling van het beleggingsbeleid is het zoveel mogelijke waarborgen van de nominale pensioenverplichtingen en het zoveel mogelijk realiseren van de ambities ten aanzien van toeslagverlening, rekening houdend met de status van het Pensioenfonds als gesloten Pensioenfonds.

1.3 Wijzigen van de Verklaring

De Verklaring inzake de beleggingsbeginselen wordt minimaal eens in de drie jaar herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid wordt de Verklaring alsdan herzien.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

---

2. Organisatie

2.1 Het Pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds British American Tobacco, hierna *het Pensioenfonds* genoemd, beheert en administreert pensioenrechten en voert pensioenuitkeringen uit die voortvloeien uit de pensioenregeling(en) van zowel de divisie BAT Nederland als de divisie Corporate van British American Tobacco International (Holdings) B.V., alsmede (overige) ondernemingen die, in het verleden, een uitvoeringsovereenkomst dan wel een uitvoeringsreglement met het Pensioenfonds hebben gesloten. De hiervoor genoemde partijen worden hierna gezamenlijk de *Werkgever* genoemd.

Één van de elementaire taken van het Pensioenfonds is het verlenen van pensioenaanspraken en het doen van pensioenuitkeringen aan deelnemers, gewezen deelnemers, ex-partners met een bijzonder partnerpensioen en pensioengerechtigden, alsmede aan hun nabestaanden, een en ander overeenkomstig de pensioenreglementen, die voldoen aan de voorwaarden van de Pensioenwet respectievelijk de wettelijke bepalingen betreffende de loonbelasting.

Het Pensioenfonds belegt en beheert het pensioenvermogen in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds.

2.2 Het Bestuur

Het Bestuur van het Pensioenfonds bestaat uit 6 leden. Het Bestuur is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten, inclusief het beleggingsbeleid, van het Pensioenfonds.

Het Bestuur stelt het beleid van het Pensioenfonds vast. Conform het Directiestatuut van het Pensioenfonds is de Directeur tezamen met een bestuurslid verantwoordelijk voor het dagelijks beleid.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het beleggen van de beschikbare gelden in overeenstemming met de beleggingsbeginselen zoals omschreven in deze Verklaring inzake de beleggingsbeginselen.

2.3 Dagelijks beleid en dagelijkse leiding

Het Bestuur benoemt een Directeur van het Pensioenfonds en legt dit vast in het Directiestatuut. De Directeur is medeverantwoordelijk voor het dagelijks beleid van het Pensioenfonds alsmede verantwoordelijk voor de volmacht(en) die het Bestuur aan deze rol heeft opgedragen. De Directeur legt frequent verantwoording af aan het Bestuur over de eventueel genomen besluiten in het kader van het dagelijks beleid. De dagelijkse uitvoering van het pensioenbedrijf valt eveneens onder de verantwoordelijkheid van de Directeur van het Pensioenfonds en heeft daarmee leiding over het Pensioenbureau.

Het Pensioenbureau bestaat uit twee personen. Deze zijn in dienst van het Pensioenfonds en verrichten werkzaamheden ten behoeve van de dagelijkse uitvoering van het Pensioenfonds en in voorkomende gevallen werkzaamheden voor de Werkgever. Voor deze laatstgenoemde

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

werkzaamheden heeft de Werkgever met het Pensioenfonds een serviceovereenkomst vastgesteld.

Volgens de bepalingen in het Directiestatuut zijn in beginsel de Bestuursvoorzitter en de Directeur gezamenlijk verantwoordelijk voor het dagelijks beleid van het Pensioenfonds. De Directeur kan in voorkomende situaties in plaats van de Bestuursvoorzitter een ander bestuurslid inschakelen, dan wel de in het Directiestatuut met naam genoemde mede bepalers dagelijks beleid.

2.4 Beleggingsadviescommissie

e taak van de Beleggingsadviescommissie is het gevraagd en ongevraagd adviseren van het Bestuur en de Directeur van het Pensioenfonds ter zake van vermogensbeheer en beleggingsbeleid, daaronder begrepen strategische en tactische beleggingsvraagstukken alsmede beleidsadvisering met betrekking tot de optimale samenstelling van de beleggingsportefeuille.

Beleidsadvisering over juridische en actuariële beleidsvraagstukken maakt expliciet geen deel uit van de activiteiten van de commissie. De taken en verantwoordelijkheden van de Beleggingsadviescommissie staan beschreven in het 'Reglement Beleggingsadviescommissie Stichting Pensioenfonds British American Tobacco'. De commissie bestaat uit externe leden, die bij bestuursbesluit zijn benoemd. Bij de vergaderingen van de commissie zijn in principe 2 bestuursleden als toehoorder/discussiepartner aanwezig.

2.5 Deskundigheid medewerkers

Het Pensioenfonds zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een correct beheer van de beleggingen;
- een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

2.6 Scheiding van belangen

Het Pensioenfonds zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstremgeling of tegenstrijdige belangen. De personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid zijn gebonden aan de door het Pensioenfonds opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de Autoriteit Financiële Markten hieraan stelt.

Een externe compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

---

3. Uitvoering

3.1 Uitbesteding

Het Pensioenfonds heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed en geeft zelf invulling aan het beleid en de strategie. Ook wordt de verdeling tussen verschillende vermogensbeheerders en mandaten door het Pensioenfonds zelf uitgevoerd op basis van een advies van de Investment manager al dan niet ondersteund met positief advies van de Beleggingsadviescommissie. Het Bestuur neemt de besluiten ten aanzien van vermogensbeheer.

3.2 Risicohouding

Het fonds heeft na overleg met de sociale partners en overige fondsorganen een risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding is opgesplitst in een risicohouding voor de korte termijn en een risicohouding voor de lange termijn. Deze laatste risicohouding wordt getoetst door middel van een (aanvangs-)haalbaarheidstoets.

De risicohouding voor de korte termijn is uitgedrukt in een maximum percentage voor het vereist eigen vermogen. Bij overschrijding van het maximum dient het Pensioenfonds in overleg te treden met de sociale partners en de overige fondsorganen om te bezien of het maximum nog valide is dan wel beleidsmaatregelen nodig zijn. Omdat het fonds vanuit de ontwikkeling in de verhouding tussen de returnportefeuille en de matching portefeuille geen rebalancing toepast, kan het vereist eigen vermogen relatief hoge waarden hebben. Na overleg met de sociale partners en de overige fondsorganen heeft het Pensioenfonds een maximum van 25% vastgesteld, waardoor er voldoende ontwikkelingsruimte tussen de portefeuilles is en het fonds voor de korte termijn voldoende beleidsruimte heeft.

De risicohouding voor de lange termijn is uitgedrukt in een gemiddeld pensioenresultaat over een periode van 60 jaar en wordt berekend door middel van een (aanvangs-)haalbaarheidstoets. Het pensioenresultaat wordt bij de aanvangshaalbaarheidstoets berekend vanaf de actuele beleidsdekkingsgraad en vanaf de situatie waarin het Pensioenfonds precies voldoet aan het vereist eigen vermogen. De opvolgende jaarlijkse haalbaarheidstoetsen dienen te worden berekend vanaf de feitelijke (actuele) beleidsdekkingsgraad. Indien uit de (aanvangs-)haalbaarheidstoets blijkt dat één of meerdere grenzen worden overschreden, dan dient het Pensioenfonds wederom met de sociale partners en de overige fondsorganen in overleg te treden om te bezien of de gestelde grenzen (nog) valide zijn of dat beleidsmaatregelen genomen moeten worden.

Bij de berekeningen voor de (aanvangs-)haalbaarheidstoets wordt uitgegaan van de actuele asset allocatie en wordt onder andere getoetst of het beleggingsbeleid voldoende potentie heeft om binnen de gestelde grenzen te blijven. Het Pensioenfonds heeft deze grenzen na overleg met de sociale partners en overige fondsorganen vastgesteld en getoetst.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

De volgende grenzen zijn vastgesteld:

Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij wordt voldaan aan het vereist eigen vermogen	90%
Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het startpunt de feitelijke financiële positie is	95%
Maximale afwijking van het pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweersscenario, waarbij het startpunt de feitelijke financiële positie is	25%

Uit de toetsing blijkt dat aan de gestelde grenzen wordt voldaan. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet wordt voldaan aan de gestelde grenzen waarbij vanuit de actuele financiële situatie van het Pensioenfonds wordt gerekend, dan zal het Pensioenfonds met de sociale partners en de overige fondsorganen in overleg treden om te bezien of de grenzen nog valide zijn of dat beleidsmaatregelen genomen moeten worden.

3.3 Beleggingsoverwegingen

Onderstaand worden de beleggingsoverwegingen weergegeven.

Direct en/of indirect beleggen

Het Bestuur heeft besloten het beheer van de beleggingsportefeuille uit te besteden aan externe vermogensbeheerders.

Passief en/of actief beleggen

Bij het opstellen en uitzetten van mandaten heeft het Bestuur de keuze om aan die mandaten een actief of een passief beleggingsbeleid te koppelen. Bij een actief beleid zal de vermogensbeheerder proberen middels een bepaalde visie op de marktomstandigheden en vrijheden in de keuze voor beleggingen extra rendement te behalen boven het rendement van de relevante benchmark. Een passief mandaat beperkt zich tot het zo nauwkeurig mogelijk volgen van de gekozen benchmark. Enhanced mandaten mogen op zeer beperkte wijze van de benchmark afwijken.

Over het algemeen heeft het voeren van een actief beleid in een zeer efficiënte en breed gespreide markt minder toegevoegde waarde. Het voordeel van, dan wel de noodzaak tot het voeren van een actief beleid neemt toe naarmate efficiëntie en spreiding binnen een beleggingscategorie afnemen.

Special en/of balanced mandaten

In 1999 heeft het Bestuur besloten de bestaande 'balanced' mandaten op te heffen en over te gaan op een beleggingsstructuur met 'gespecialiseerde' mandaten. De gedachte hierachter is dat een beleggingsmandaat kan worden toegewezen aan de beheerder die op dat gebied over de meeste expertise beschikt. Daarnaast wordt het risico gespreid over meerdere beheerders en is het Pensioenfonds flexibeler in het veranderen van de beheerder. Om deze redenen is dit beleid nog actueel en relevant.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

Regionale verdeling

Het Bestuur kan actief regionaal beleid voeren. Mocht hiervoor gekozen worden, dan kan het Bestuur overwegen om een eventueel valutarisico dat voortvloeit uit dit regionale beleid af te dekken. Dit is echter niet voor alle valuta mogelijk dan wel is het vanuit kostenoverwegingen niet optimaal. Het Bestuur zal een afweging maken tussen doelmatigheid en kosten.

Ten aanzien van de rentehedge portefeuille voert het fonds geen actief regionaal beleid. Wel is besloten tot uitsluiting van PIIGS landen en is de restrictie ingevoerd dat alleen in Eurozone emittenten belegd mag worden.

Ten aanzien van de aandelenbeleggingen wordt een keuze voor ontwikkelde markten of opkomende markten gezien als regioverdeling.

Beleggingsstrategieën

Naast verschillende beleggingscategorieën kan ook onderscheid worden gemaakt naar de gevolgde beleggingsstrategie binnen een beleggingscategorie of naar meer specifieke subcategorieën. Voor aandelen kunnen dit onder meer zijn: large caps (blue chips), small- en midcaps, waarde- en groeistrategieën (growth/value) of semi passieve strategieën als enhanced indexing. Bij obligaties vallen te onderscheiden: emerging market debt (local of hard currency), investment grade debt en high yield debt.

Alternatieve beleggingscategorieën

Er is een keur aan alternatieve beleggingscategorieën voorhanden. Bekend zijn onder andere: private equity, hedge funds, commodity's en infrastructuur. Deze beleggingen kenmerken zich ten opzichte van meer traditionele beleggingen door een lage correlatie, vaak gekoppeld aan een moeilijkerere handelbaarheid (liquiditeit) en hoge volatiliteit.

Het Bestuur erkent dat alternatieve beleggingen mogelijk een aanvulling op de bestaande portefeuille zouden kunnen bieden, maar ziet voornamelijk geen aanleiding om deze alternatieve beleggingen in het beleggingsbeleid op te nemen.

Alternatieve beleggingen gaan veelal gepaard met een grote mate van complexiteit, hogere beheerskosten, gebrek aan liquiditeit en gebrek aan transparante marktprijzen. Tevens dient men zich bewust te zijn van mogelijke staartrisico's van de betreffende producten.

3.4 Risicoprofiel

Binnen het (reguliere) strategisch beleggingsbeleid wordt belegd op een wijze die strookt met de aard en de duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen.

Het risicoprofiel van het Pensioenfonds wordt niet gevormd door een vaste verdeling tussen vastrentende waarden (matching portefeuille) en zakelijke waarden (returnportefeuille) dan wel een beleidsmatige bandbreedte waarbinnen de verhouding tussen de portefeuilles dient te bewegen. Er is dan ook geen sprake van een vast rebalancingbeleid tussen beide portefeuilles. De Investment manager van het Pensioenfonds en de Beleggingsadviescommissie beoordelen de ontwikkelingen in de portefeuilles apart, waarbij rekening wordt gehouden met de situatie van het Pensioenfonds als gesloten fonds en het steeds ouder wordende deelnemersbestand.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

De vervuller van de sleutelfunctie Risicobeheer informeert voornoemde partijen alsmede het Bestuur van het Pensioenfonds over de risico's in relatie tot voornoemde karakteristieken van het Pensioenfonds.

Binnen de rentehedge portefeuille hanteert het Pensioenfonds voor de mate van de rente afdekking de volgende strategische bandbreedte.

Beleggingscategorie	Percentage Renteafdekking	
	Minimaal	Maximaal
Rentehedge portefeuille	70%	90%

De renteafdekking is een beleidsmatig vastgesteld percentage over alle kasstromen welke jaarlijks door de actuaris worden berekend. Afwijkingen ten opzichte van het beleidsmatig vastgestelde percentage voor afdekking van het renterisico kunnen optreden als gevolg van transacties of een over-/onderweging in een bepaalde renteperiode op de rentecurve (in verband met bijvoorbeeld verhandelbaarheid) en zijn daarmee marginaal van aard.

Door het Bestuur is een neutrale omvang van de returnportefeuille met bandbreedtes vastgesteld. In onderstaande tabel wordt dit weergegeven.

Beleggingscategorie	Omvang Returnportefeuille		
	Norm	Minimaal	Maximaal
Returnportefeuille	195 mln.	170 mln.	220 mln.

De strategische bandbreedtes binnen de returnportefeuille zien er als volgt uit:

Returnportefeuille	Percentage Strategische bandbreedtes		
	Norm	Minimaal	Maximaal
Aandelen ontwikkelde markten *	88%	78%	98%
Aandelen opkomende markten	12%	2%	22%
Totaal returnportefeuille	100%		

De totale weging van de twee soorten beleggingen binnen de returnportefeuille kan niet boven de 100% uitkomen (opgeteld is altijd 100%). Er wordt derhalve geen leverage toegepast.

Eventuele overschrijding van de bandbreedtes leidt niet direct tot rebalancing. Hiervoor is door het Bestuur een rebalancingbeleid opgesteld.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

In afwijking van het reguliere beleggingsbeleid heeft het bestuur de mogelijkheid om, onder voorwaarden, een derisking beleid toe te passen. Om te derisken, moet bekend zijn met welk doel de derisking plaats moet vinden. Het Bestuur zal voorafgaand aan het werkelijk derisken van de portefeuille keuzes moeten maken over de intentie om over te gaan tot herverzekering en welke mate van toeslag daarbij geambieerd wordt.

3.5 Strategisch beleggingsbeleid

Als uitgangspunt van het strategisch beleggingsbeleid geldt de relatie tussen de bezittingen en de verplichtingen van het Pensioenfonds. Het bevat de belangrijkste beleggingskeuzes die gemaakt zijn ten aanzien van:

- De renteafdekking (binnen de bandbreedte 70% – 90%);
- De omvang van de returnportefeuille (binnen de bandbreedte van EUR 170 mln. tot EUR 220 mln.);
- De weging van aandelen ontwikkelde landen binnen de returnportefeuille (bandbreedte van 78% tot 98%);
- De weging van aandelen opkomende landen binnen de returnportefeuille (bandbreedte van 2% tot 22%);
- Het afdekken van het valutarisico op aandelen ontwikkelde markten (0% tot 100%).

3.6 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen

Bij de uitvoering van het strategisch beleggingsplan staat de 'prudent person' regel centraal.

Deze regel kent de onderstaande uitgangspunten:

- Het Pensioenfonds doet de beleggingen in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- Met betrekking tot de activa gelden de onderstaande voorschriften:
  - o De activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd;
  - o De activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereguleerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;
  - o De activa worden naar behoren gediversifieerd.
- Het Pensioenfonds voert aangaande financiële derivaten het volgende beleid: het Bestuur geeft een vermogensbeheerder de bevoegdheid gebruik te maken van financiële derivaten. Deze derivaten mogen alleen worden gebruikt als instrument voor risicobeheer of als middel tot sturing van de asset allocatie. Het gebruik van derivaten dient nadrukkelijk te vallen binnen het mandaat van de betreffende vermogensbeheerder;
- Beleggingen in de bijdragende Werkgever worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel. In het geval de bijdragende onderneming tot een groep behoort, wordt het totaal van de beleggingen in de ondernemingen die tot deze groep behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

3.7 Beleggingen

De te beleggen gelden worden verdeeld over de diverse beleggingscategorieën, zoals aandelen, obligaties, derivaten en mogelijk over alternatieve beleggingen. De beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Het Pensioenfonds beoordeelt elke belegging op basis van risico- en rendementsoverwegingen en het totale effect op de beleggingsportefeuille.

Het Financieel Toetsingskader (FTK) schrijft voor dat de verplichtingen tegen marktwaarde gewaardeerd dienen te worden. Hierdoor is de financiële situatie van het Pensioenfonds, uitgedrukt in procentpunten nominale dekkingsgraad, blootgesteld aan de volatiliteit in de markttrente als zijnde de nominale rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.

Het Bestuur is zich bewust van het renterisico en heeft besloten om het risico in een bepaalde mate te neutraliseren door gehele dan wel gedeeltelijke afdekking.

Economische omstandigheden en/of de financiële situatie van het Pensioenfonds kunnen echter aanleiding geven om de mate van strategische afdekking te wijzigen. Een voorstel tot wijziging wordt door de Investment manager uitgewerkt en al dan niet met een positief advies van de Beleggingsadviescommissie en een risicoparagraaf van de vervuller en/of houder sleutelfunctie Risicobeheer aan het Bestuur ter besluitvorming voorgelegd.

Het Pensioenfonds hanteert voor de afdekking van het renterisico een rentehedge portefeuille. Voor de financiering van de korte rente op eventuele derivatenposities in de matching portefeuille, voor groei van de dekkingsgraad en voor het opvangen van actuariële- en bestandsrisico's hanteert het Pensioenfonds een returnportefeuille. Indien en voor zover binnen de returnportefeuille wordt belegd in vastrentende waarden, heeft dit effect op het renterisico en het kredietrisico (lees hier ook S1 en S5 van de wortel formule). Dit heeft bovendien als bijeffect dat het renterisico in grotere mate wordt afgedekt dan de strategische keuze die ten aanzien van de matching portefeuille is gemaakt. De beweegreden om binnen de returnportefeuille in vastrentende waarden te beleggen is echter het behalen van rendement.

De rentehedge portefeuille kan obligaties, index linked obligaties, liquiditeiten, renteswaps en inflatieswaps bevatten om de rente- en inflatiekarakteristieken van de reële/nominale verplichtingen te repliceren. De overige beleggingen zijn ondergebracht in de returnportefeuille.

Aangezien de rentehedge portefeuille de waardeverandering van de in beheer gegeven verplichtingen repliceert, heeft deze portefeuille geen strategische weging ten opzichte van het totaal belegde vermogen. Immers, het renterisico dient naar strategische gekozen mate van afdekking gematched te blijven. Omdat relatief kleine veranderingen in rente voor grote waardeverandering van de verplichtingen kunnen zorgen, kunnen – voor zover het renterisico voor meer of minder dan 100% van de nominale verplichtingen wordt afgedekt – de waardeveranderingen van de rentehedge portefeuille het totale beleggingsrendement in absolute termen domineren.

Tussen de matching portefeuille en de returnportefeuille vindt onder normale omstandigheden geen rebalancing plaats. Het Bestuur heeft echter de mogelijkheid om kapitaal uit de matching portefeuille te onttrekken ten gunste van de returnportefeuille en vice versa.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

Ten aanzien van de returnportefeuille kent het Pensioenfonds wel een rebalancingbeleid, waarbij het Pensioenfonds per beleggingscategorie bandbreedtes hanteert. Rebalancing blijft echter altijd een bestuursbesluit, dat niet alleen betrekking heeft op een eventuele overschrijding van bandbreedtes. Zowel de Investment manager als de Beleggingsadviescommissie kunnen een gemotiveerd advies voor rebalancing indienen, met dien verstande dat het advies van de Investment manager altijd gepaard gaat met een al dan niet positief advies van de Beleggingsadviescommissie en een risicoparagraaf van de vervuller en/of houder sleutelfunctie Risicobeheer.

3.8 Risicobeheersing

Het Pensioenfonds heeft in de dagelijkse uitvoering te maken met directe en indirecte risico's. Omwille van een beheerste en integere bedrijfsvoering is het belangrijk om risico's te signaleren, te identificeren en te analyseren. Dit om risico's te mijden, beheersmaatregelen in te zetten, risico's (gedeeltelijk) over te dragen, dan wel de risico appetite vast te stellen.

Het Bestuur heeft een bestuurslid aangewezen als sleutelfunctiehouder Risicobeheer. Deze sleutelfunctiehouder is belast met de volgende taken:

1. Inrichting processen Risicobeheer;
2. Inrichten en onderhouden methoden ter identificatie, meting, bewaking en beheersen risico's;
3. Risicobeoordeling (proces en inhoud);
4. Controleren risicobeheersing;
5. Inrichten en onderhouden van rapportages;
6. Risico-alertheid bevorderen;
7. Adviseren vanuit controlefunctie.

Aan de Manager Operations is de rol van vervuller sleutelfunctie Risicobeheer opgedragen. De vervuller sleutelfunctie Risicobeheer ondersteunt de sleutelfunctiehouder in de uitvoering van het risicomangement en verleent (inhoudelijke en praktische) ondersteuning bij het voorbereiden van beleidsvoorstellen aangaande risicomangement richting het Bestuur. Ten aanzien van de risicorapportage ligt de focus voor het Bestuur op de risico's met een status van verhoogde alertheid en de key-risks. Evenwel rapporteert Risicobeheer ten minste éénmaal per jaar de volledige set aan risico's.

Op basis van de risicorapportage en de bevindingen van de sleutelfunctie Risicobeheer neemt het Bestuur besluiten over het al dan niet inzetten van (nieuwe) beheersmaatregelen en/of aanpassing van de risico appetite.

Beleggingsvoorstellen worden met ingang van 2014 voorzien van de specifiek daarop betrekking hebbende risico-items, voor zover er sprake is van een verhoogde mate van alertheid. Indien vanuit Risicobeheer daartoe aanleiding is, zal Risicobeheer beheersmaatregelen voorstellen dan wel in afstemming met de Investment manager een kwantitatieve of kwalitatieve risico appetite voorstellen.

Het Pensioenfonds maakt voor een diversiteit aan werkzaamheden (ondersteuning in operationele werkzaamheden, advisering, etc.) gebruik van diensten van externe partijen. Hiermee is 'interne controle' een breed begrip en omvat alle procesmatige en procedurele aangelegenheden die bij de uitvoering van het Pensioenfonds komen kijken.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

---

4. Financiële sturingsmiddelen

Het Bestuur van het Pensioenfonds heeft een aantal sturingsmiddelen voorhanden die worden ingezet als de financiële positie van het Pensioenfonds daartoe aanleiding geeft.

De financiële sturingsmiddelen zijn:

- premiebeleid; verandering van hoogte van premie (impact zeer beperkt aangezien het Pensioenfonds gesloten is);
- toeslagbeleid; hoogte van toe te kennen toeslagen;
- beleggingsbeleid; verandering van het (strategisch) beleggingsbeleid;
- herstelbijdrage Werkgever;
- vermindering van pensioenaanspraken.

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

---

5. Aanvullende bepalingen

5.1 Stembeleid

Het Bestuur heeft een betrokkenheidsbeleid opgesteld. In dit beleid wordt aangesloten bij het 'Asset Stewardship' beleid van de aandelenvermogensbeheerder (SSgA). Jaarlijks beoordeelt het Bestuur, op basis van het advies van de Beleggingsadviescommissie, of ze zich kan vinden in de 'voting and engagement guidelines' van SSgA. Tevens wordt jaarlijks het 'Asset Stewardship' rapport van SSgA door de Beleggingsadviescommissie behandeld. In dit rapport geeft SSgA inzicht in en legt verantwoording af over het gevoerde 'Asset Stewardship' beleid.